

УДК504:314.82(477)

Орищук І.О., Цимбалюк С.Я.
Університет державної фіскальної служби України

УРБАНІЗАЦІЯ ЯК ГЛОБАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Урбанізація у загальному розумінні – це процес збільшення кількості міст, міського населення, а також посилення їхньої ролі у соціально-економічному розвитку регіонів як центрів розміщення продуктивних сил, концентрації ділової активності та соціокультурного простору [1, с. 183].

З кожним роком населення сіл та селищ України поступово зменшується, що зумовлено виїздом людей до міст. Така «модернізація» суспільства характеризується тим, що надто різкий розрив економічного та соціального розвитку міст і селищ.

Саме урбанізація з її позитивними та негативними сторонами характеризує процес підвищення ролі міст і міського способу життя в сучасному суспільстві на фоні загострення екологічної кризи та руйнування біосфери.

Безумовно, такі процеси не могли залишитися поза увагою науковців, зокрема Межега М.Я., Крамаренко Р.М., Бірюкова Д.С., Блащук Л., Гамалія В.М., Доленко Л.Х., та інших. Та проблема залишається актуальною і сьогодні.

Урбанізованою вважається країна, у якої понад 80 % населення проживає у містах (наприклад Великобританія). Рівень урбанізації в Україні у 2011 році складав 70 %. За даними Державної служби статистики України, станом на 1 січня 2016 року (без урахування тимчасово окупованої території АР Крим і м. Севастополя) чисельність наявного міського населення сягає 29585,0 тис. осіб; сільського – 13175,5 тис. осіб [3]. За прогнозами експертів ООН, чисельність міського населення зростатиме і до 2030 року у містах проживатиме 60 % населення Землі. Сьогодні в містах проживає приблизно половина всього населення світу (47,3 %).

Як бачимо, майже в два рази населення міст перевищує чисельність сільського населення, що наближає Україну до показників високо урбанізованого середовища з низькими показниками соціально-економічного розвитку. Зазначене сприяє поглибленню глобально-екологічних проблем через перенаселення та перевантаження транспортних систем, що спричиняє забруднення повітря та води, накопичення відходів, підвищення рівня шуму та іонізуючого випромінювання.

Місто має великий вплив на життєдіяльність та адаптаційні можливості людини, сучасне місто надає людині соціально-побутові, культурні і економічні переваги, які позитивно діють на розвиток і процес адаптації людини. Поряд з тим коли людина віддаляється від природи, то вона потрапляє в середовище з негативними чинниками: великою щільністю населення, забрудненим повітрям, тривалим переміщенням до місця роботи. Зосередження в межах міських поселень шкідливих джерел впливають на здоров'я та життєдіяльність міських жителів, знижує опір людського організму до різних хвороб – нервових, серцево-судинних, ракових захворювань, хвороби верхніх дихальних шляхів. [4, с. 280].

Також на збільшення міського населення впливає рівень безробіття і бідність, нестача фінансів, житла, а також деградація навколишнього середовища.

Спостерігаючи за динамікою розвитку м. Ірпінь, який доречі ще 10 років тому можна було назвати субміською зоною [2, с. 102], можна сказати, що сьогодні він набуває категорії потужного міста, населення якого зростає «немов на дріжджах» з досить слабкими комунальними комунікаціями та потужним руйнуванням екосистеми.

Звернувшись до історичних фактів, доцільно зазначити, що у дев'яності роки минулого століття Ірпінь позиціонував себе як селище, яке було збудоване без конкретного архітектурного плану в лісі. Сприятливий клімат, зелений масштабний ліс, створили всі належні умови для організації санітарно-курортної зони. На сьогоднішній день це вже не селище, а місто з європейським напрямком розвитку. Тому тенденція до проживання поза Києвом безсумнівно зростає, так як Ірпінь розташований в упорядкованій зоні, але при порушених природних ландшафтах, з поки що низьким рівнем шуму і свіжим повітрям, що надає величезні переваги порівняно з проживанням у київській зоні. Місту належить ключова роль у процесах зміни стилю життя населення, моделей виробництва та споживання. Разом з цим, місто несе відповідальність за екологічні проблеми людства та руйнацію природного капіталу.

У некерованій урбанізації вбачається одна із причин наростання глобальних техногенних та екологічних проблем. Її включають до переліку основних причин руйнування біосфери та екологічної кризи, зміни клімату, марнотратного поводження з енергоресурсами, дефіциту питної води, проблем з утилізацією відходів [1].

Отже, на сьогодні найчастіше урбанізація кількісно визначається за часткою міського населення. Загалом, урбанізацію можна розглядати як з позитивного, так і з негативного боку: як можливості для суспільства розширити свої спроможності в матеріальному виробництві, на ринку праці, у соціальній

сфері, так і як проблему перенаселення великого міста, де його густота перевищує допустимі норми і має тенденцію до збільшення; як розширення впливу глобалізаційних процесів, появу мобілізації трудових ресурсів, так і погіршення стану довкілля за рахунок скупчення робочої сили в одному мегаполісі, зниження рівня життя за екологічними нормами і зростання – за рахунок економічних змін.

Перелік використаних джерел:

1. Крамаренко Р.М. Урбаністика: пріоритети та перспективи / Р.М. Крамаренко / Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. Праць . – 1 (152) / Наук. ред. І.Г. Манцуров. – К.:НДІІ, 2014. – С. 183 – 186.
2. Цимбалюк С.Я. Екологічні проблеми субміських територій / С.Я. Цимбалюк, О.В. Бобрик // Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Техногенно-екологічна безпека України: стан та перспективи розвитку». – Ірпінь. – 10 – 20 листопада 2015 р. – С. 102 – 104.
3. Державна служба статистики України. – [електронний ресурс] – режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
4. Екосередовище і сучасність: Монографія, Т. VIII.: Природно техногенна безпека/ С.І. Доробунцов, М.А. Хвесик, Л.М. Горбач, П.П. Пастушенко. – К: – Кондор. – 528 с.

Олійник Ю.Є., Думас І.З.

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

**ВПЛИВ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ НА СХОДІ УКРАЇНИ НА ОБ'ЄКТИ
ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ 292**

Орищук І.О., Цимбалюк С.Я.

Університет державної фіскальної служби України

УРБАНІЗАЦІЯ ЯК ГЛОБАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА 295

Помаза А.В., Голінський В.В.

Комунальний вищий навчальний заклад Київської обласної ради

«Богуславський гуманітарний коледж імені І.С. Нечуя-Левицького»

**ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ ЯК ЧИННИК
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ 298**

Проценко О.І., Желібо Є.П.

Університет державної фіскальної служби України

**ВИСОКИЙ СТУПІНЬ СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ – ЗАГРОЗА
НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ 301**

Терещенко В.М., Гурт А.М., Маслак В.І.

Кременчуцький національний університет імені Михайла

Остроградського

**ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В
УКРАЇНІ 303**

Редакційна колегія:

Авраменко Н.Л. – завідувач кафедри техногенно-екологічної безпеки, кандидат технічних наук, доцент;

Желібо Є.П. – доктор хімічних наук, професор, професор кафедри техногенно-екологічної безпеки;

Сагайдак І.С. – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри техногенно-екологічної безпеки;

Чорна Т.М. – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри техногенно-екологічної безпеки.

Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів «Техногенно-екологічна безпека України: стан та перспективи розвитку», м. Ірпінь, 7 – 15 листопада 2016 р. – Ірпінь: УДФСУ, 2016. – 315 с.

У матеріалах VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції розглядаються актуальні теоретичні, методологічні та практичні проблеми техногенно-екологічної безпеки України в сучасний період та в перспективі.

Значна увага приділена: сучасним видам науково-практичної діяльності людини в галузі охорони НПС; економіко-правовим засадам раціонального використання природних ресурсів; інноваційному розвитку України в умовах євроінтеграції; формуванню екологічного світогляду, культури безпеки та здоров'я населення.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів.